

کارکردهای اعتقادات دینی در شکل‌گیری و استحکام اعتماد بین فردی در خانواده

انسیه علی‌بخشیان^۱، علی‌اصغر یزدان‌بخش^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی مؤسسه‌ی آموزش عالی آرمان رضوی مشهد، ensieh.alibakhshian@gmail.com

^۲ مدیر فرهنگی مؤسسه‌ی آموزش عالی بینالود و استاد دانشگاه فرهنگیان مشهد، a.yazdanbakhsh@binaloud.ac.ir

چکیده - پژوهش حاضر به بررسی مقوله‌ی اعتماد بین فردی؛ که در جوامع امروزی از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ می‌پردازد؛ که البته مسائلی همچون گسترده‌تر شدن روابط میان افراد جامعه، ریاکاری، عدم صداقت و دورویی، فریبکاری و دوگانگی در رفتار و گفتار، ضرورت این توجه و بررسی‌ها را دوچندان نموده است. منابع مورد استناد در این تحقیق، با روش گردآوری کتابخانه‌ای، جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و در این راستا فرضیه‌ی اعتقادات دینی، عاملی تأثیرگذار در شکل‌گیری اعتماد بین فردی؛ مطرح، هدف‌گذاری و مستدل گردیده است. با هدف اثبات ارتباط میان اعتقادات دینی و اعتماد بین فردی در اعضای خانواده، پس از شرح مفاهیم به این موضوع پرداخته شده است که اعتقادات دینی چگونه در ایجاد و شکل‌گیری اعتماد بین فردی بین اعضای خانواده تأثیرگذار خواهد بود؟ و آیا این تأثیر مثبت است یا منفی؟ آیا نوع جهت‌گیری دینی فرد در اعتماد او به دیگران تأثیر می‌گذارد؟ یافته‌های پژوهش حاکی از وجود همبستگی معناداری، بین اعتقادات دینی انسان و اعتماد بین فردی است، به نحوی که هرچه اعتقادات دینی افراد قوی‌تر باشد، میزان و درجه‌ی اعتماد افراد نسبت به یکدیگر بیشتر؛ و اعتقادات ضعیف‌تر موجب کاهش اعتماد می‌گردد و این امر در بین اعضای یک خانواده نمود عینی‌تری دارد.

کلیدواژه: اعتقادات دینی، اعتماد، اعتماد بین فردی، جهت‌گیری دینی.

باشند و به همین علت از برقراری ارتباط با آن‌ها کناره‌گیری کنند و سر باز زنند، ادامه‌ی زندگی در چنین جامعه‌ای میسر نخواهد بود؛ زیرا انسان موجودی اجتماعی است و یکی از اصول اولیه‌ی زندگی اجتماعی، داشتن اعتماد به یکدیگر است. هم‌چنین برای داشتن رابطه بین فردی سالم اعتماد عاملی ضروری است و شکل‌گیری هرگونه رابطه‌ای بدون وجود اعتماد ناممکن است. [1] اعتماد (Trust) در لغت به معنای: تکیه کردن، کاری را به کسی واگذاشتن، اطمینان، وثوق، باور و اعتماد است. [2] این واژه در متون جامعه‌شناسی معمولاً به صورت زیر تعریف می‌شود: اعتماد «باوری قوی به اعتبار، صداقت و توان یک فرد، انتظاری مطمئن و اتکا به یک ادعا یا اظهارنظر، بدون آزمون کردن آن است.» [3] اعتماد مقدمه‌ی ارتباط با دیگران و نگرش به خود و دنیای اطراف است که بر رفتار و اعمال ما تأثیر می‌گذارد. ریشه‌ی این نگرش نظریه‌ی اریکسون است که بیان می‌کند اعتماد از تجربیات اولیه‌ی دوران کودکی حاصل می‌شود و جزء ارکان ضروری شکل‌گیری هرگونه رابطه‌ای است. برای تداوم یک رابطه باید به گونه‌ای قابل اعتماد عمل کرد یا رفتاری قابل اعتماد داشت. این حکم، روابط دونفره، فامیلی، ازدواج و هرگونه رابطه‌ی بین فردی را در برمی‌گیرد. اعتماد یکی از مهم‌ترین کیفیت‌ها در هر رابطه‌ی

۱- اعتماد؛ مفهوم‌شناسی و تعریف

روابط و تعاملات، نقش اساسی در شکل‌گیری و ایجاد اعتماد در میان افراد دارند. ارتباطات اجتماعی، مقوله‌ای حیاتی و حائز اهمیت در جامعه و مایه‌ی دوام و قوام آن است. از عناصر کلیدی ارتباطات و روابط انسان‌ها، می‌توان به مبحث اعتماد اشاره کرد که متصل‌کننده و تضمین‌کننده‌ی تمامی تعاملات انسان‌ها در همه‌ی سطوح است؛ بنابراین اگر افراد نتوانند برای برقراری ارتباط و هم‌چنین پیشبرد اهداف خود به یکدیگر اعتماد کنند، چه اتفاقی می‌افتد؟ آیا می‌توان اعتقادات دینی را به عنوان عاملی مؤثر در شکل‌گیری اعتماد بین فردی دانست؟ در جوامع امروزی، به دلیل گسترده‌ی روابط بین فردی و حضور فراگیر افراد غریبه و ناآشنا در محیط زندگی فردی، نقش و اهمیت اعتماد بیشتر آشکار گردیده و اعتماد به نیازی اساسی و مبرم تبدیل شده است. پس یکی از مواردی که به ادامه‌ی رضایت‌بخشی از زندگی شخصی و اجتماعی فرد، به عنوان عضوی از جامعه کمک خواهد کرد، اعتماد است؛ بنابراین، اگر افراد نتوانند در جامعه نسبت به یکدیگر اعتماد و اطمینان داشته